

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра фінансів і кредиту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з навчальної роботи,

проф. Гаврилюк С.В. _____

« ____ » _____ 2013р.

«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра напрямів:

6.030508 “Фінанси і кредит”,

6.030509 “Облік і аудит”,

6.030504 “Економіка підприємства”

Луцьк - 2013

Програма навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» для студентів напрямів : 6.030508 “Фінанси і кредит”, 6.030509 “Облік і аудит”, 6.030504 “Економіка підприємства”. – 1 вересня 2013 року. – 8 с.

Розробник: к.е.н., доц.

Рудик Н.І.

Рецензент: к.е.н., доц.

Левицький В.В.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри фінансів і кредиту протокол № 1 від 5 вересня 2013 р.

Завідувач кафедри к.е.н., доц.

Грудзевич І.Т.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту

протокол № __ від __. __ 2013 р.

Голова науково-методичної комісії
Інституту економіки та менеджменту, к.е.н., доцент

Бегун С.І.

Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету

протокол № __ від __. ____ 2013 р.

Вступ

Нинішня ситуація характеризується глобальною трансформацією усіх країн світу до нового якісного стану, нового типу цивілізації. У світі нараховується понад 250 самостійних країн, котрі пов'язані найрізноманітнішими міжнародними відносинами, що вимагає співставлення або узгодження їхніх дій, прийняття спільних рішень. При цьому виникають досить складні проблеми, які можуть бути вирішені тільки спільними зусиллями більшості світової спільноти. Ці проблеми обговорюються, вивчаються і вирішуються певною мірою в ООН та її підрозділах, регіональні питання – у межах сучасних інтеграційних об'єднань, економіка окремих країн – державними і громадськими установами, науково-дослідними організаціями.

А для цього необхідні спеціальні знання у сфері міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин. У зв'язку з цим вивчення курсу “Міжнародна економіка” є дуже актуальним. Мета цього курсу – опанування теоретичних основ та набуття навичок аналізу процесів і тенденцій у галузі міждержавного економічного спілкування, отримання знань щодо умов, форм, методів та основних інструментів міжнародної економічної взаємодії. Об'єктивна необхідність вимагає поступової, неухильної інтеграції економіки України до системи міжнародного поділу праці, світових інтеграційних процесів. Тому набуті знання майбутніми економістами теоретичних основ і особливостей міжнародних економічних відносин сприятимуть формуванню стійких і надійних зовнішньоекономічних зв'язків нашої держави з усіма країнами світу.

Дисципліна “Міжнародна економіка” аналізує економічні відносини та дії економічних законів на міжнародному рівні, а також основи зовнішнь-торгівельної, валютно-кредитної та виробничо-інвестиційної політики.

Предметом курсу “Міжнародна економіка” є економічні, організаційні, правові і соціальні питання та закономірності функціонування і розвитку міжнародної економіки.

Міждисциплінарні зв'язки:

Складність і багатоаспектність поняття “економіка” зумовлюють активний інтерес до неї різних наук. Термін “економіка” широко вживається для означення окремих галузей науки або сукупності економічних наук, що охоплює теорію економіки; історико-економічні науки (історію національного господарства); функціональні економічні науки (розміщення продуктивних сил, прогнозування та державне регулювання економіки, облік і аудит, статистику, фінанси, економіку праці та ін.); галузеві економічні науки (економіку національного господарства, транспорту, будівництва, сільського господарства тощо). Міжнародна економіка пов'язана з політекономією; основами підприємництва; галузевими економіками; економікою праці; організацією, нормуванням і оплатою праці; міжнародними економічними відносинами, валютно-фінансовими відносинами, організацією виробництва; фінансами підприємства; економічним аналізом; основами планування і макроекономічного прогнозування; бухгалтерським обліком; розміщенням продуктивних сил та іншими дисциплінами.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістовних модулів**:

Модуль I – Основи формування та функціонування міжнародної економіки

Модуль II – Особливості розвитку міжнародної економіки

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Основною **метою** викладання дисципліни «Міжнародна економіка» є формування системи спеціальних знань з міжнародної економіки, умов, форм, методів і основного інструментарію міжнародної економічної діяльності.

На досягнення зазначеної мети направленні такі **завдання**: вивчення сутності і тенденцій інтернаціоналізації економіки, форм, методів, суб'єктів і рівнів міжнародної економічної діяльності, принципів та середовища її розвитку, практичне здійснення і механізмів регулювання; набуття вмінь аналізувати і оцінювати світогосподарські явища і процеси у контексті національних інтересів України.

Системний підхід до викладання курсу «Міжнародна економіка» уможливить формування належних знань та вмінь:

Студент повинен знати: поняття, зміст, завдання, принципи, сучасні тенденції розвитку світової економіки з метою виокремлення місця України в системі світогосподарських зв'язків.

Студент повинен вміти: визначити наукову проблему, узагальнювати інформацію, робити самостійні висновки щодо розвитку сучасних міжнародних економічних відносин, міжнародної економічної діяльності України.

- уміти творчо аналізувати стан системи міжнародних економічних відносин, визначити проблеми й тенденції їх розвитку;
- використовувати одержані знання в умовах України, виходячи з цілей її інтеграції у світову ринкову економіку.

Курс містить 4 кредити та 144 години.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи формування та функціонування міжнародної економіки

Тема 1. Міжнародна економічна система

Предмет курсу “міжнародна економіка”.

Об'єкт вивчення. Основними поняттями теорії міжнародної економіки. Міжнародна економічна система: сутність та структура. Основні елементи МЕС. Міжнародні економічні відносини.

Тема 2. Міжнародна економічна діяльність

Діяльність підприємств на міжнародному ринку здійснюється в таких формах: Експорт та імпорт товарів та послуг. Контрактні, коопераційні угоди (ліцензування, франчайзинг). Господарська діяльність за кордоном (науково-дослідницькі роботи, банківські операції, страхування, підрядне виробництво, оренда). Інвестиційна діяльність за кордоном.

Тема 3. Світовий ринок товарів та послуг

Сутність міжнародної торгівлі та її роль в системі світогосподарських зв'язків.

Місце міжнародної торгівлі в системі міжнародних економічних відносин. Види сучасної міжнародної торгівлі. Методи міжнародної торгівлі.

Тема 4. Світовий фінансовий ринок

Світовий фінансовий ринок. Грошовий ринок. Обліковий ринок. Міжбанківський ринок. Валютний ринок. Фондовий ринок. Міжнародний ринок цінних паперів. Єврооблігації. Іноземні облигації. Облігації з плаваючою процентною ставкою. Облігації з індексованим відсотком. Облігації з нульовим відсотком. Конвертовані облигації. Акції. Євроноти. Єврокомерційні папери. Форвардний контракт. Ф'ючерсний контракт. Свop. Опціон. Варанти.

Інфраструктура міжнародного ринку капіталів. Форми міжнародного руху капіталу.

Тема 5. Прямі інвестиції та міжнародне виробництво

Форми іноземних інвестицій. Міжнародні інвестиції. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Портфельні інвестиції. Структура іноземних інвестицій. Поняття “ввезення капіталу” та “іноземні інвестиції”. Методи інвестування (через розвиток контрактних форм співробітництва; злиття і придбання підприємств; створення власних філій, дочірніх компаній, спільних підприємств). Контрактні (неакціонерні) форми інвестування (експорт-імпорт).

Ліцензування. Плата за ліцензією(роялті, одноразових платежів за ліцензією). Контракти на управління. “Проекти під ключ”. Спільне підприємництво. Основні причини формування

стратегічних альянсів. Злиття і придбання. Вільні економічні зони (ВЕЗ). Типи ВЕЗ. Транснаціональні корпорації .

Тема 6. Міжнародний кредит

Міжнародний кредит та його роль в міжнародних економічних відносинах. Принципи кредитування. Операції на світовому ринку капіталів. Функції міжнародного кредиту. Фактори поширення кредитних відносин у міжнародній сфері. Форми та види міжнародного кредиту. Фінансові кредити. Товарні кредити. Валютні (грошові) кредити. Забезпечені кредити. Бланкові кредити. Овердрафт. Приватні кредити. Фірмові (комерційні) кредити. Банківські кредити. Урядові (державні) кредити. Кредити міжнародних фінансово-кредитних організацій. Змішані кредити. Фірмовий (комерційний) кредит. Вексельний кредит. Банківський зовнішньоторговельний кредит. Експортний кредит. Акцептний кредит. Акцептно-рамбурсний кредит. Факторинг та форфейтинг. Компенсаційні угоди. Єврокредити. Євровалютні ринки. Роловерні европозики. Відновлювані роловерні кредити. Роловер стэнд-бай еврокредит (роловерний кредит підтримки). Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР), регіональні банки та валютно-кредитні організації ЄС – Європейський інвестиційний банк ЄІБ), Європейський фонд валютного співробітництва, Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР). Проблема заборгованості та можливі шляхи її розв'язання.

Тема 7. Світовий ринок праці

Виникнення і розвиток міжнародного ринку робочої. Сучасна структура світового ринку праці. Тенденції сучасного етапу розвитку людської цивілізації. Регіональні ринки праці.

Змістовний модуль 2. Особливості розвитку міжнародної економіки

Тема 8. Міжнародна трудова міграція

Міграція населення і міграція робочої сили. Суть і чинники міжнародної міграції робочої сили. Види міжнародної міграції робочої сили. Види міжнародної міграції: кінцева, тимчасова, сезонна, маятникова, добровільна, примусова, робочих і спеціалістів. "Відплив умів", його причини, напрямки, кількісна та якісна оцінка. Формування і розвиток світових ринків робочої сили. Регулювання міжнародних міграційних процесів. Адміністративно-правове і економічне регулювання. Одно-, двостороннє, багатостороннє регулювання в рамках інтеграційних угруповань. Роль міжнародних організацій в регулюванні міграційних процесів. Міжнародна організація праці (МОП), її завдання, структура і напрямки діяльності. Соціальні аспекти міжнародної міграції робочої сили. Україна у світових міграційних процесах.

Тема 9. Світова валютна система

Структура сучасної валютної системи: національна, міжнародна (регіональна), світова. Міжнародні валютні відносини. Валютна система. Форма організації міжнародних грошових відносин; Валютна система країн ЄС Основні елементи національної і світової валютних систем. Поняття валюти та її класифікація. Конвертованість валюти. Класифікація видів валют. Національна валюта. Іноземна валюта. Міжнародна (регіональна) валюта. Вільно конвертовані валюти. Частково конвертовані валюти. Неконвертовані валюти. Валюта ціни контракту. Валюта платежу. Валюта кредиту. Валюта клірингу. Валюта векселя. Конвертованість валюти. Конвертованість за поточними операціями. Конвертованість за капітальними операціями. Повна конвертованість. Зовнішня конвертованість. Валютний курс. Функції валютного курсу. Фактори, що впливають на валютний курс. Вивіз капіталу. Види валютних курсів. Спот курс. Форвардний курс. Купівельна спроможність (сила валюти). Паритет купівельної спроможності. Валютний кошик. Міжнародні валютно-фінансові організації - інституціональний елемент валютної системи. Еволюція світової валютної системи. Основні етапи створення світової валютної системи. Форми біметалізму. Форми монометалізму. Різновиди золотого монометалізму.

Золотомонетний стандарт. Золотозлитковий стандарт. Золотодевiзний стандарт. Девiзи. Генуезька свiтова валютна система (1922р.). Криза валютної системи: поняття, види. Види валютних криз. Локальнi валютнi кризи. Валютний ринок i його структура. Структура валютного ринку. Валютне котирування i валюта котирування. Пряме котирування. Непряме котирування. База котирування. Валютнi операцiї на свiтовому валютному ринку. Види валютних операцiї, що здiйснюються на свiтовому валютному ринку. Становлення валютного ринку України. Розвиток валютного ринку в Україні впродовж першого десятирiччя незалежностi.

Тема 10. Мiжнароднi розрахунки

Мiжнароднi розрахунки та їх основнi форми. Суб'єкти: iмпортери, експортери, банки. Зовнiшньоекономiчна угода (контракт). Цiна та загальна вартiсть угоди (контракту). Умови платежiв. Правильнiсть визначення валютно-фiнансових умов. Найпоширенiшi умови мiжнародних розрахункiв. Типи мiжнародних розрахункiв. Форми мiжнародних розрахункiв (у напрямку спаду вигiдностi для експортера). Авансова оплата. Акредитив. Види акредитивiв. iнкасо. Схема розрахункiв по документарному iнкасо. Банкiвськiй переказ. Розрахунки з використанням векселiв i чекiв. Банкiвськiй вексель. Комерцiйна тратта (переказний комерцiйний вексель). Банкiвськiй чек. Консигнацiя. Ризики, що виникають при мiжнародних платежах.

Тема 11. Платiжний баланс та макроекономiчна рiвновага

Економiчний змiст платiжного балансу та методологiя складання. Платiжний баланс. Платiжний баланс на певну дату. Платiжний баланс за певний перiод (мiсяць, квартал, рiк) пiдсумками його основних роздiлiв може мати мiсце або активне сальдо, якщо надходження перевищують платежi, або пасивне, коли платежi перевищують надходження.

Активне сальдо платiжного балансу. Пасивне сальдо платiжного балансу.

Способи використання iнформацiї платiжного балансу. Структура платiжного балансу. Торговельний баланс. Баланс послуг та некомерцiйних платежiв. Баланс руху капiталiв i кредитiв. Мiжнародний рух пiдприємницького капiталу включає. Характеристика економiчних факторiв. Процес правки платiжного балансу. Платiжний баланс України.

Тема 12. Мiжнародна рiгiональна iнтеграцiя.

Поняття та основнi риси мiжнародної економiчної iнтеграцiї та глобалiзацiї. Передумови й умови її становлення як якiсно нового рiвня МEB. Форми мiжнародної iнтеграцiї. Сучаснi особливостi процесiв мiжнародної економiчної iнтеграцiї. Особливостi процесiв мiжнародної економiчної iнтеграцiї. Особливостi розвитку iнтеграцiйних процесiв у Європi. Європейськiй Союз (ЄС). Європейська асоцiацiя вiльної торгiвлi (ЄABT). Умови i передумови загальноєвропейської економiчної iнтеграцiї. Пiвнiчноамериканська асоцiацiя вiльної торгiвлi (НАФТА). Особливостi економiчної iнтеграцiї країн Латинської Америки, Азiї, Африки. Передумови, особливостi i шляхи iнтеграцiї. Iнтеграцiйнi прiоритети. Внутрiшньоекономiчнi фактори iнтеграцiї. Зовнiшньоекономiчнi фактори iнтеграцiї: трансформацiя структури зовнiшньої торгiвлi; активiзацiя iноземної iнвестицiйної дiяльностi; формування системи регулювання ЗЕД. Потенцiал та проблеми створення вiльних економiчних зон.

Тема 13. Глобалiзацiя економiчного розвитку

Сутнiсть та основнi ознаки процесу глобалiзацiї сучасного свiтового господарства. Фiнансова глобалiзацiя. Глобалнi проблеми. Сутнiсть глобалiзацiї. Причини формування глобалiзацiйних процесiв. Процес iнтернацiоналiзацiї. Науково-технiчний прогрес. Основнi ознаки процесу глобалiзацiї. Рiгiоналiзацiя. Суперечливiсть процесу глобалiзацiї.

Тема 14. Iнтеграцiя України у свiтову економiку.

Основнi полiтико-правовi передумови iнтеграцiї. Економiчнi передумови iнтеграцiї. Основнi соцiально-культурнi передумови iнтеграцiї. Чинники впливу на iнтеграцiйну мотивацiю та

політику України. Дія зовнішньоекономічних факторів інтеграції. Поле регіональних інтересів України. Формування інтеграційних пріоритетів національної економіки. Україна та ЄС тощо. Стратегічна мета України. Чорноморське економічне співробітництво - один з пріоритетів інтеграції України. Співробітництво України з країнами-учасницями СНД. Взаємовідносини України з єврорегіонами «Карпати» та «Буг». "Єврорегіон Буг." Основні галузі коопераційного співробітництва. Участь і позиція України в Центральноєвропейській Ініціативі.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю є екзамен.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання.

Засобами діагностики успішності навчання дисципліни «Міжнародна економіка» є:

- усне опитування;
- контрольна робота;
- розв'язання тестових завдань;
- економічний диктант;
- взаємне опитування;
- індз;
- самостійна робота;
- модульна контрольна робота;
- екзамен.

5. Список джерел

1. Березовенко С. М. Кон'юнктура світових товарних ринків: підручник. / С. М. Березовенко. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 271 с.
2. Зленко А. М. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України. / за ред. В. А. Манжоли. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 379 с.
3. Міжнародні економічні відносини: підручник. / А. С. Філіпенко. – К. : Либідь, 2008. – 408 с.
4. Муравйов В. І. Вступ до права Європейського Союзу: підручник. / В. І. Муравйов. – К. : Інститут законодавства, 2008. – 303 с.
5. Основи міжнародних фінансів [Текст] / О. І. Рогач, Т. С. Шемет, С. А. Циганов та ін., за ред. О. І. Рогача. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 496 с.
6. Ступницький О. І. Міжнародна міграція робочої сили та механізми її регулювання: підручник. / О. І. Ступницький. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 272 с.
7. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин: підручник [Текст] / В. А. Манжола, В. Ю. Константинов, С. В. Андрущенко та ін. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 512 с.
8. Міжнародний бізнес. / за заг. ред. Вергуна В. А. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2009. – 720 с.
9. Міжнародні системи і глобальний розвиток: підручник [Текст] / О. А. Коппель. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2009. – 601 с.
10. Румянцев А. П. Міжнародна економіка: підручник. / А. П. Румянцев. – К. : Знання, 2009. – 541 с.
11. Міжнародні відносини та світова політика. / за ред. В. А. Манжоли. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 863 с.
12. Право Європейського Союзу / за заг. ред. Муравйова В. І. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 970 с.
13. Скринька Д. В. Право Світової організації торгівлі: підручник. / Д. В. Скринька. – Бібліотека кафедри міжнародного права. – К. : Видавничий дім «Промені», 2010. – 337 с.

14. Рогач О. І. Міжнародний інвестиційний менеджмент: підручник / О. І. Рогач, П. В. Дзюба. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2011. – 495 с.
15. Європейські дослідження: навч. посіб. / В. А. Манжолла, В. В. Копійка, О. І. Шнирков та ін. – К. : Либідь. – 510 с.
16. Інформаційна безпека держави: навч. посіб. / М. М. Рижков, А. Є. Макаренко, М. А. Ожеван. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 476 с.
17. Кузнецова Н. В. Міжнародні валютно-кредитні та фінансові відносини: контроль за рухом капіталу в сучасному світі: навч. посіб. / Н. В. Кузнецова. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 447 с.
18. Матвієнко В. М. Дипломатія України з найдавніших часів. / В. М. Матвієнко, В. І. Головченко. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2008. – 200 с.
19. Міжнародні відносини ХХ століття: навч. посіб. / О. А. Коппель, О. С. Пархомчук. – К. : ФАДА, ЛТД, 2008. – 280 с.
20. Основи інформаційної безпеки держави: навч. посіб. [Текст] / В. П. Гондюл, М. М. Рижков. – К. : ІМВ, 2008. – 250 с.